

KANCELARIA SENATU

BIURO KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

BKS/DPK-134-32556/16 MR

Warszawa, dnia 26 września 2016 r.

PW9-03/16

Nr: 32556	Data wpływu petycji 23 czerwca 2016 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 22 września 2016 r.

PRAWO RODZINNE

TEMAT

**USTALANIE ZAMIESZKANIA I OPIEKI NAPRZEMIENNEJ
NAD DZIECKIEM**

WNOSZĄCY PETYCJĘ: petycja wielokrotna.

Andrzej B. oraz 606 osób fizycznych i 2 podmioty zbiorowe popierające petycję.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą wprowadzenia zmian:

– w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym w art. 58 § 1a i art. 107 § 2 dodanie zasady ustalania zamieszkania i opieki naprzemiennej nad dzieckiem, w porównywalnych okresach przez każdego z rodziców, w przypadku rozstania się rodziców;

– w Kodeksie postępowania cywilnego w art. 126 dodanie § 11 oraz w art. 756¹ rozszerzenie § 1 i dodanie § 2 i § 3 modyfikujących sposób zabezpieczenia kontaktów z dzieckiem na czas trwania postępowania sądowego.

UZASADNIENIE WNOSZĄCYCH PETYCJĘ:

Autorzy petycji wskazują, że w sytuacji rozpadu rodziny sądy rodzinne powierzają pieczę nad dzieckiem tylko w 4% ojcom i w 96% matkom. Ich zdaniem statystyka wskazująca, że 36% rodziców po rozwodzie wychowuje dzieci wspólnie jest wątpliwa. W praktyce, najczęściej oboje rodzice zachowują pełnię władzy rodzicielskiej, jednakże zazwyczaj to ojciec nie ma faktycznego „prawa do wychowywania dzieci”. W uzasadnieniu petycji podkreślono, że instytucje powołane do obrony i ochrony rodziny często komplikują sytuację rodzin objętych kryzysem. Sądy rodzinne ustalają kontakty ojca z dziećmi w wąskim wymiarze (zwykle kilka godzin co drugi weekend), ignorując tym „zapewnienie dzieciom prawa do doświadczenia miłości, opieki, wychowania przez oboje rodziców, niezależnie czy stanowią rodzinę, czy żyją w rozłączeniu”.

Autorzy petycji przywołali dane statystyczne o wykonywaniu władzy rodzicielskiej, z których wynika, że w 2015 r. w sprawach o rozwód wydano 39.144 orzeczeń, w tym w 13.624 wykonywanie władzy powierzono obojgu rodzicom, matce w 23.005, zaś ojcu w 1.781.

W petycji stwierdza się, że pomimo nowelizacji w 2015 r. przepisów prawa rodzinnego (art. 58 i 107 k.r.o.) nadal dochodzi do gwałcenia praw dzieci do posiadania obojga rodziców w przypadku rozstania rodziców – sądy rodzinne powołują się na orzecznictwo Sądu Najwyższego z czasów komunizmu, które nie jest adekwatne do zmian społecznych, zachodzących na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat oraz do zmian prawa materialnego w przedmiotowej kwestii.

Ponadto w petycji akcentuje się, że sądy w sprawach pieczy rodzicielskiej powinny wydawać zarządzenia w oparciu o art. 109 k.r.o. poprzez kierowanie rodziców na wspólną terapię w celu wypracowania zgodnego stanowiska odnośnie wychowania dziecka lub udział

w terapii tego rodzica, który utrudnia zawarcie porozumienia.

W uzasadnieniu petycji szeroko przywołano poglądy doktryny oraz judykatury polskiej i europejskiej, dotyczącej zagadnień związanych z orzekaniem o kontaktach rodziców z dzieckiem.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r. poz. 2082 ze zm.), dalej „k.r.o.”, w **art. 58 § 1** stanowi, że sąd w wyroku orzekającym rozwód rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad wspólnym małoletnim dzieckiem obojga małżonków i kontaktach rodziców z dzieckiem oraz orzeka, w jakiej wysokości każdy z małżonków jest obowiązany do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka. Sąd uwzględnia pisemne porozumienie małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.

W przepisie art. 58 § 1a wskazano, że w braku porozumienia sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia.

Na zgodny wniosek stron nie orzeka o utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem.

Kodeks rodzinny w **art. 107 § 1** przewiduje, że sąd opiekuńczy może ze względu na dobro dziecka określić sposób wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywania kontaktów z dzieckiem, jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom żyjącym w rozłączeniu. Sąd pozostawia władzę rodzicielską obojgu rodzicom, jeżeli przedstawili zgodne z dobrem dziecka pisemne porozumienie o sposobie wykonywania tej władzy i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem. Rodzeństwo powinno wychowywać się wspólnie, chyba że dobro dziecka wymaga innego rozstrzygnięcia.

Na mocy § 2 przywołanego przepisu w braku porozumienia rodziców sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do dziecka, jeżeli za tym przemawia dobro dziecka.

W ramach ustalania zakresu władzy rodzicielskiej sąd na zgodny wniosek stron nie orzeka o utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem.

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101 ze zm.), dalej „k.p.c.”, w **art. 126 § 1** wskazuje elementy, jakie musi zawierać każde pismo procesowe: oznaczenie sądu, do którego jest skierowane; imię i nazwisko lub nazwę stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników; oznaczenie rodzaju pisma; oczekiwania/żądania wniosku lub oświadczenia oraz dowody na poparcie przytoczonych okoliczności; podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika oraz wymienienie załączników.

Pierwsze pismo w sprawie powinno też zawierać oznaczenie przedmiotu sporu oraz:

- miejsce zamieszkania lub siedziby i adresy stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników,

- numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) lub numer identyfikacji podatkowej (NIP) powoda będącego osobą fizyczną.

Dalsze pisma procesowe powinny zawierać sygnaturę akt.

Obowiązek dołączania do pisma pełnomocnictwa, jeżeli pismo wnosi pełnomocnik, który przedtem takiego pełnomocnictwa nie złożył określa § 3, natomiast § 4–6 wskazują, kto może podpisać się za stronę z uwzględnieniem przypisanej formy w razie wniesienia pisma procesowego drogą elektroniczną.

Ustawa w **art. 756¹** stanowi, że w sprawach dotyczących pieczy nad małoletnimi dziećmi i kontaktów z dzieckiem sąd orzeka w przedmiocie zabezpieczenia po przeprowadzeniu rozprawy, chyba że chodzi o wypadek niecierpiący zwłoki.

PRACE LEGISLACYJNE:

Do Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji 26 lutego 2016 r. została skierowana petycja wielokrotna **PW9-01/16** w sprawie podjęcia inicjatywy ustawodawczej dotyczącej zmiany przepisów prawa rodzinnego, poprzez wprowadzenie nadrzędnej zasady ustalania opieki naprzemiennej nad dzieckiem w przypadku rozstania rodziców.

Na posiedzeniu komisji 7 kwietnia 2016 r. uznano, że ze względu na dobro dziecka automatyczne orzekanie instytucji pieczy naprzemiennej w każdej sytuacji nie wydaje się zasadne. Komisja zdecydowała o niepodejmowaniu prac nad petycją.

Aktualnie w **Sejmie** prowadzone są działania nad tożsamą petycją wielokrotną (**BKSP-145-96/16**). Do Sejmu od 23 czerwca 2016 r. wpływały analogiczne petycje dotyczące zmian w prawie rodzinnym, skierowano je do Komisji do Spraw Petycji w celu

rozpatrzenia (termin składania petycji upłynął 15 września br.).

Do Ministerstwa Sprawiedliwości również złożono petycje z analogicznymi postulatami (od 22 czerwca br. nadesłano 275 petycji). Trwa analiza petycji, przewidywany termin jej załatwienia resort sprawiedliwości określił do 22 listopada 2016 r.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Sejm VII kadencji wprowadził istotne zmiany do prawa rodzinnego ustawą z dnia 6 listopada 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 220, poz. 1431), która objęła m.in. art. 58 k.r.o i nowe przepisy art. 113¹–113⁶. W myśl przywołanych rozwiązań sąd został zobligowany do uwzględniania porozumienia małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Jednocześnie rodzice zostali zobowiązani, by podejmując ważne decyzje mające wpływ dla dziecka liczyli się z jego opinią. Zmiany weszły w życie 13 czerwca 2009 r.

Kolejną znaczną nowelizację art. 58 i 107 wprowadziła ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2015 r. poz. 1062), obowiązująca od 29 sierpnia 2015 r. Przedmiotowa ustawa utrzymała regułę, zgodnie z którą w pierwszej kolejności o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie powinni decydować sami rodzice w drodze pisemnego porozumienia. Jeżeli porozumienie nie zostanie osiągnięte sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, ma rozstrzygać o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie. W przypadku stwierdzenia, że wymaga tego dobro dziecka, sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka.

INFORMACJE DODATKOWE:

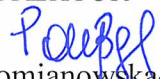
Sąd Najwyższy w orzeczeniu z 2 grudnia 1957 r. (sygn. akt I CR 1045/56) uznał za negatywne wpajanie dziecku uczucia niechęci lub nienawiści do drugiego z rodziców, zaś w postanowieniu z 1 października 1998 r. stwierdził, że za nadużycie władzy rodzicielskiej i rażące zaniedbywanie wynikających z niej obowiązków w rozumieniu art. 111 § 1 k.r.o. może być uznane za celowe izolowanie dziecka i jego psychiczne podporządkowanie (sygn. akt I CKN 834/98). Nadal aktualne jest postanowienie Sądu Najwyższego z 30 sierpnia 1977 r. (sygn. akt III CRN 204/77), w którym wskazano na związek między władzą

rodzicielską a kontaktami osobistymi rodziców z dzieckiem. Sąd Najwyższy uznał, że uniemożliwienie utrzymania właściwego kontaktu osobistego między rodzicem a dzieckiem narusza w zasadzie interes małoletniego i może stanowić przyczynę uzasadniającą zmianę prawomocnego postanowienia, regulującego wykonywanie władzy rodzicielskiej.

OPRACOWAŁA

Monika Ruszczyk

DYREKTOR

Anna Pomianowska-Bąk